

Tegning

Programfag kunst
Omfang: 336 timer

Formål og perspektiv:

Opplæringen i tegning har to hovedelementer. Det ene er å hjelpe elevene til å øve opp sin observasjonsevne og evne til å tolke og beskrive synsinntrykk. Det andre er å utvikle forståelse for bredden og variasjonen i tegning som uttrykksform. I møte med verk fra kunsthistorien og samtidskunsten får elevene inspirasjon til å utvikle sin egen måte å uttrykke seg visuelt på. I arbeid med ulike motiver og teknikker eksperimenterer elevene med mulighetene i forskjellige materialer og uttrykksformer. Gjennom praktisk skapende arbeid øves elevene i å gjennomføre kunstneriske prosesser fra idé til ferdig produkt, individuelt og i samspill med andre. De utvikler evne til presisjon og nøyaktighet i arbeid med forskjellige teknikker og øver opp sin utholdenhet og gjennomføringsevne. Tegning er en naturlig uttrykksform helt fra barndommen, og et vesentlig fundament for mange av de andre kunstfagene. Å tegne øver øye-hånd koordinasjon og er viktig for å utvikle estetisk sans og vurderingsevne. Det er et unikt medium til å uttrykke og beskrive en indre og ytre virkelighet. I blyantens møte med papiret ligger et potensial til å utvikle idéer og fordype seg i alle slags fenomener. Å skildre et motiv gir en unik mulighet for å oppleve tilstedeværelse og til å komme i kontakt med seg selv og verden. Arbeid med kreativ problemløsning i åpne oppgaver utfordrer elevenes selvstendighet og setter i gang prosesser som kan bidra til livsmestring og emosjonell vekst. Gjennom håndens arbeid oppstår en dypere erkjennelse om tegningens egenart og potensial som uttrykksform. Opplæringen skal gi elevene vekstmuligheter og tro på sitt individuelle uttrykk og samtidig bevisstgjøre dem om material-, ressurs- og verktøybruk i et bærekraftig perspektiv.

Kjerneelementer

Observasjon og estetisk opplevelse

Kjerneelementet observasjon og estetisk opplevelse handler om å lære å se. Kjerneelementet handler om å øve opp sin observasjonsevne og å bli bevisst sin egen måte å betrakte et motiv på. Å stimulere evnen til å oppleve skjønnheten i alle naturens fenomener gjennom tegning, og derigjennom utvikle en estetisk erkjennelse og vurderingsevne, står sentralt i kjerneelementet.

Kreative prosesser

Kjerneelementet kreative prosesser handler om tegning som verktøy for skapende prosesser. Elevene skal bli kjent med og utforske ulike teknikker og kunstuttrykk. I møte med ulike rammer og vinklinger arbeider elevene med idéutvikling og kreativ problemløsning. De utvikler sin fantasi og sin evne til å synliggjøre indre bilder, tanker og følelser.

Håndverksmessige og kunstneriske ferdigheter

Kjerneelementet håndverksmessige og kunstferdigheter handler om at elevene bruker tegning som virkemiddel i et bredt spekter av uttrykksformer og teknikker. Materialforståelse og hensiktsmessig behandling av verktøy i et bærekraftig perspektiv står sentralt i kjerneelementet.

Visuelle virkemidler og komposisjon

Kjerneelementet visuelle virkemidler og komposisjon handler om å skape en forståelse for tegning som uttrykk i arbeid med komposisjon, abstraksjon og stilisering, og å undersøke visuelle virkemidler som proporsjoner, flate, strek og form. Refleksjon over sammenhengen mellom form og innhold, og i neste omgang over prosess og produkt, står sentralt i kjerneelementet.

Kunst- og kulturforståelse

Kjerneelementet kunst- og kulturforståelse handler om å gi elevene innblikk i bredden og variasjonen i tegning og grafikk som medium. Elevene utvikler forståelse for tegning som uttrykksform i sammenheng med ulike epoker og samfunnsforhold. Kjerneelementet handler om å øve estetisk vurderingsevne gjennom å reflektere over bruk av visuelle virkemidler i egne og andres arbeider og gjennom praktiske øvelser i verksted.

Fordypning, prosess og struktur

Kjerneelementet fordypning, prosess og struktur handler om å gjennomføre en strukturert, og målrettet prosess i møte med ulike teknikker, og om å bidra til et godt arbeidsmiljø i samarbeid med medelever og lærere.

Kompetansemål

Målet for undervisningen er at eleven skal kunne

- gjengi og tolke synsinntrykk og gjøre estetiske vurderinger
- utvikle egne uttrykk i kreative prosesser
- utforske og bruke ulike tegneredskaper og behandle verktøy og materialer hensiktsmessig og i et bærekraftig perspektiv
- vurdere forskjellige papirkvaliteter og forstå sammenhengen mellom papirets oppbygning og dets egenskaper
- beherske ulike høy- og dyptrykkteknikker
- beherske grunnleggende virkemidler i kalligrafi og grafisk design
- bruke bokbinderteknikker
- kjenne til menneskekroppens proporsjoner og oppbygning og bruke dette i arbeid med akttegning og portrett
- bruke ulike romskapende virkemidler

- arbeide med komposisjon og visuelle virkemidler og vise forståelse for sammenhengen mellom form og innhold
- arbeide med forenkling, stilisering og abstraksjon og utvikle et konsekvent og helhetlig formspråk.
- tolke og uttrykke innholdet i en tekst visuelt
- vise innsikt i kunst- og kulturhistorie gjennom praktisk utførelse
- planlegge og gjennomføre en faglig prosess fra idé til endelig uttrykk
- anvende geometriske grunnbegreper og utføre to- og tredimensjonale konstruksjoner
- dokumentere og reflektere over egen bruk av visuelle virkemidler

Innhold og arbeidsmåter

Opplæringen i tegning er organisert i perioder, og baserer seg på skapende arbeid i ulike verksteder. Den skal hjelpe elevene til å finne ro og konsentrasjon, og til å utvikle sin evne til å fordype seg faglig. Gjennom arbeid i ulike teknikker får elevene erfaring med materialer og verktøy, samt erkjennelse om hvordan visuelle virkemidler kan anvendes til å skape uttrykk. Ved hjelp av ulike teknikker og metoder øves elevenes evne til å oppfatte og beskrive et motiv på en realistisk eller ekspressiv måte. Elevene lærer å tegne etter modell og øves i å bruke måle- og sikteteknikk til å sammenligne proporsjoner og akser. De lærer å bruke romskapende virkemidler til å beskrive rom og volum. Gjennom eksempler fra kunsthistorien og samtidskunsten får elevene innblikk i den store variasjonen i tegning som uttrykk, og i oppgaver med ulike rammer fordypes de seg i mediets forskjellige muligheter. Refleksjon over kunstneriske prosesser, alene eller i samspill med andre, står sentralt i opplæringen. Elevene øves i å planlegge og gjennomføre en skapende prosess fra idé til ferdig produkt, og til å dokumentere arbeidsprosessen og begrunne sine visuelle valg. Opplæringen skal ivareta muligheter for flerfaglighet og fordypning. Ved å trekke andre program- og fellesfag inn i undervisningen i flerfaglige prosjekter, styrkes sammenhengen mellom tegning og andre fag. Arbeid med teknisk tegning og matematikk hjelper elevene til å forstå og kunne anvende perspektivreglene og til å kunne bygge modeller. Sammenhengen mellom skrift og tegning utforskes i ulike designoppgaver og elevene finner inspirasjon til bildeuttrykk i litterære tekster. I oppgaver der det er naturlig, tar elevene i bruk Photoshop og andre tegne- og designprogrammer. Gjennom presentasjon av eget arbeid, ved å lytte til andres presentasjoner, og ved å delta i faglige samtaler, opparbeider elevene muntlige ferdigheter i faget. Elevene utvikler sine skriftlige ferdigheter når de beskriver arbeidsprosessen og begrunner sine visuelle valg i relevant fagspråk. De øver sine digitale ferdigheter når de bruker digitale kommunikasjonsverktøy og bildebehandlingsprogram.

Opplæringen i tegning tar utgangspunkt i alderstrinnets egenart og elevene føres gradvis mot større selvstendighet og bevissthet om eget uttrykk gjennom det treårige løpet.

Vg1: I Vg1 legges det vekt på eksperimentering med ulike materialer og opplæring i grunnleggende tegneteknikker. Elevene lærer å bli bevisst sine synsinntrykk og å formidle dem på en realistisk eller ekspressiv måte. De får innsikt i perspektivregler og romskapende virkemidler, og lærer å se og beskrive akser og proporsjoner i et motiv. De arbeider med

illustrasjon, historiefortelling og komposisjon og utfører et høytrykk der de arbeider med ulike skjæreteknikker. I arbeid med skrift og kalligrafi utvikler elevene forståelse for grunnleggende bokstavformer og struktur, og øver på rytme og teknikk i bredpennskrift. Elevene får opplæring i projeksjonstegning og lærer å forstå tredimensjonale objekter utfra konstruksjonstegninger. De oppøver nøyaktighet og materialforståelse i arbeid med grunnleggende bokbinderteknikk, teknisk tegning og modellbygging. Elevene tilegner seg relevant fagterminologi og øves i å anvende den på en presis måte.

Vg2: I opplæringen i tegning i Vg2 føres elevene mot større selvstendighet og bevissthet om eget uttrykk. De får i større grad ansvar for å planlegge og strukturere prosessen frem mot et ferdig produkt. Det legges vekt på at elevene dokumenterer sin arbeidsprosess og reflekterer selvstendig over sin bruk av visuelle virkemidler. Eleven skal også få forståelse for bredden i tegning som uttrykksform, og gjennom dette finne sin egen måte å uttrykke seg visuelt på. De arbeider videre med komposisjon og stilisering i arbeid med illustrasjon og dyptrykk. I dyptrykkteknikk og bokbinding utvikler de forståelse for ulike papirkvaliteters egenskaper, og lærer å behandle verktøy og materialer hensiktsmessig og i et bærekraftig perspektiv. De fortsetter arbeidet fra Vg1 med å bli bevisst sine synsinntrykk og skildre motiver på ulike måter. Menneskekroppen som motiv står sentralt i opplæringen. Elevene arbeider med portrett og aktegning og får innsikt i menneskekroppens oppbygning og muskulatur. De lærer å bruke måle- og sikteteknikk til å sammenligne proporsjoner og akser og til å finne balansepunktet i en stilling. Elevene arbeider videre med romskapende virkemidler og utforsker hvordan man kan beskrive volum ved hjelp av skyggelegging og ulike skraveringsteknikker.

Vg3: I Vg3 gis elevene større frihet i, og ansvar for, egen arbeidsprosess. De øves i å disponere tiden og planlegge prosessen frem mot et ferdig produkt. Oppgaver med ulike tema og åpne rammer gir elevene rom for kreativ problemløsning og utvikling av et personlig formspråk. I aktegning arbeider de videre med måle- og sikteteknikk, spesielt med å forstå og kunne beskrive forkortningene som oppstår i liggende og sittende stillinger. Volumbeskrivelse og bruk av romskapende virkemidler står sentralt i opplæringen. I kalligrafiopplæringen eksperimenterer elevene med verktøy og teknikker, og utforsker rytme, farge og form. Med utgangspunkt i klassisk kalligrafi utvikler elevene et mer ekspressivt og personlig uttrykk. De arbeider videre med komposisjon og illustrasjon i forbindelse med mer avanserte dyptrykkteknikker. Selvstendig refleksjon og prosessdokumentasjon er sentralt i alle perioder, og det legges vekt på at elevene utvikler sin forståelse og evne til å vurdere bruk av visuelle virkemidler i egne og andres arbeider.

På Vg3 velger elevene en fordypningsoppgave innenfor et av programfagene i tegning, form eller farge. Her gjennomfører de, i samarbeid med veileder, et selvstendig kunstnerisk prosjekt hvor de velger både tema og teknikk. Prosjektet tar utgangspunkt i opplæringen gjennom tre år, og tema belyses i sammenheng med kunst- og kulturhistorien. Opplæringen på kunstlinjen avsluttes i et tverrfagligprosjekt, over et felles tema, på tvers av fagene tegning, form og farge.

Vurdering

Underveisvurdering

Undervisvurderingen skal medvirke til å fremme læring og utvikle kompetanse i tegning. Elevene viser og utvikler kompetanse i faget når de i praktisk skapende arbeid utvikler et personlig uttrykk og reflekterer over prosess og produkt. Det gjør de også når de bruker fagspråk, presenterer og vurderer ulike visuelle uttrykk og henter inspirasjon fra andre kunstneres uttrykk. Læreren skal legge til rette for elevmedvirkning og stimulere til lærelyst gjennom å utforme varierte oppgaver som fremmer kreativitet, individuelt særpreg og skaperglede. Læreren veileder eleven tett i arbeidsprosessen, og faglig veiledning og egen refleksjon går hånd i hånd. Det legges vekt på at elevene er åpne for innspill og klarer å nyttiggjøre seg veiledningen. Undervisvurderingen kan også foregå i gruppesamtaler, der elevene samtaler om egne og andres arbeider. Egenvurdering kan gjøres skriftlig eller i samtale med læreren. Etter hver periode får eleven en skriftlig eller muntlig undervisvurdering, der det legges vekt på utviklingsmuligheter i faget. Elevenes kompetanse måles i lys av et treårig læringsløp ut fra prinsippene om vurdering for læring.

Standpunktvurdering

Standpunktkarakteren skal være uttrykk for den samlede kompetansen eleven har i faget ved avslutningen av opplæringen. Grunnlaget for standpunktkarakteren i faget baserer seg på en samlet vurdering av alle delfagene, med vektlegging av kompetansenivået nærmest avslutningen av opplæringen. Sluttvurderingen bygger på tilstrekkelig mange og ulike vurderingssituasjoner, der fagets kompetansemål er representert. Læreren skal planlegge og legge til rette for at elevene får vist sitt faglige nivå. Læreren skal sette karakter i farge basert på kompetansen eleven har vist gjennom praktisk skapende arbeid med materialer og visuelle virkemidler, og gjennom å vurdere uttrykk og budskap. Eleven skal ha én standpunktkarakter i programfaget.